

ОЛЕКСАНДР КОШИЦЬ: ТВОРЧА ДІЯЛЬНІСТЬ У КОНТЕКСТІ ВІДСТОЮВАННЯ ІСТОРИЧНОЇ СПРАВЕДЛИВОСТІ¹

Ярослав БОНДАРЧУК

orcid.org/0009-0006-5057-3837

кандидат історичних наук, науковий співробітник,
завідувач відділу зарубіжної україніки Інституту книгознавства
Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського
email: bondarchukart@gmail.com

Анотація. У статті досліджується багатогранна діяльність видатного українського культурного діяча Олександра Антоновича Кошиця – хорового диригента, композитора, етнографа та письменника. Розглядається творча спадщина митця насамперед крізь призму культурної дипломатії та захисту національної ідентичності.

Ключові слова: Олександр Антонович Кошиць, Український народний хор, українські пісні, національна ідентичність.

Постановка проблеми. Осмислити музичну, наукову, етнографічну діяльність видатного українського хорового диригента, композитора, етнографа, письменника Олександра Антоновича Кошиця як засіб відстоювання історичної справедливості, тобто повернення Україні її місця серед країн цивілізованого світу, та захист національної ідентичності.

Наукова новизна. Пропозиція нового погляду на творчу діяльність О. Кошиця, яка розглядається як інструмент культурної дипломатії; ефективний механізм впливу на суспільну свідомість світової громадськості з метою формування в неї думки про Україну як самостійну державну одиницю зі своєю стародавньою багатою історією та самобутньою культурою, а не як етнографічну складову частину Радянського Союзу; українська пісня проти асиміляції

українського народу національною політикою радянської машини; проти формування нової радянської безликої ідентичності.

Методологічні та теоретичні основи статті ґрунтуються на працях істориків, таких як Б. Ажнюк, Л. Масенко, М. Боровик, П. Одарченко, Т. Пересунько та ін. [2; 4; 6; 29; 33].

Аналіз досліджень і публікацій. Упродовж останніх років (особливо до 150-річчя від дня народження митця у 2025 році) з'явилося чимало ґрунтовних наукових досліджень, що розкривають Олександра Кошиця не лише як диригента, а й як культурного дипломата та композитора духовної музики.

Особливе місце у спадщині митця займають мемуари та публіцистичні тексти, у яких він осмислював долю української культури в умовах бездержавності та розсіяння народу.

¹ У цій публікації проаналізовано видання з фондів Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського: відділу зарубіжної україніки та відділу музичних фондів, завдяки чому вдалося з'ясувати визначну роль О. Кошиця в популяризації не лише української музики в світі, а й українства загалом.

Досліджуючи цю тему, нам вдалося висвітлити певні аспекти еміграційного періоду творчості митця [4; 5].

Автор ставить за мету простежити потенційні можливості дипломатії музичної культури у справі поширення інформації про Україну та об'єднання українців світу.

Виклад основного матеріалу. Одному з видатних діячів української культури, який мав величезний музичний досвід, Олександр Антоновичу Кошицю у 2025 р. минуло 150 років від дня народження (1875, Обухівський район, Київська область – 1944, Вінніпег, Канада). В історію він увійшов як композитор, етнограф, хоровий диригент, письменник. За всім цим високим визначенням стоїть особистість, яка впродовж усієї своєї творчості засобами української пісні відстоювала окремішність української нації від російської, давню високу культуру України як незалежної в минулому країни, а не етнографічної одиниці сучасної Росії і Радянського Союзу.

Після 1991 р. увага до вимушеного емігранта О. Кошиця, ім'я якого було заборонено згадувати в радянській науковій літературі, з боку музикознавців стає дедалі більшою. На історичній батьківщині, нарешті, видаються його твори та праці про нього: «З піснею через світ» [14–17], «Листи до друга (1904–1931)» [18], «З історії українського церковного хорового співу (листи Я. П. Гулака-Артемовського до Олександра Кошиця)» [12], «Пасіонарність в епістолярії Олександра Кошиця. Щоденник» [31], «Художньо-теоретична спадщина Олександра Кошиця в українській музичній культурі» [20] тощо. У 2001 р. Н. Калущка захистила кандидатську дисертацію «Мистецька діяльність

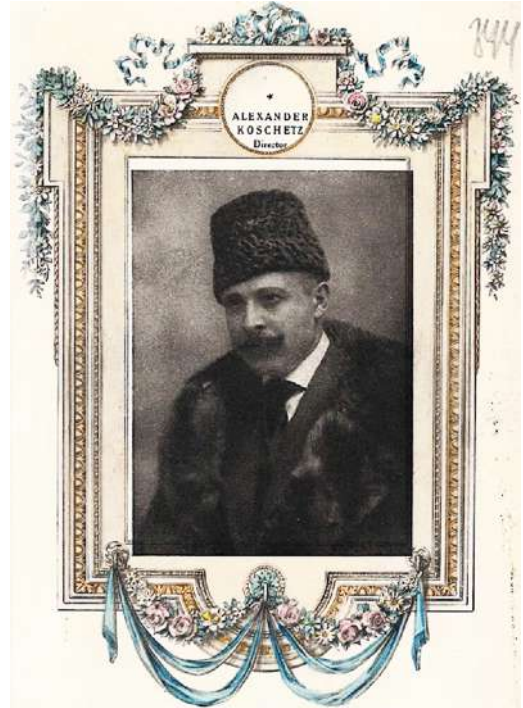

Фото Олександра Кошиця
(ЦДАВО України. Ф. 3965. Оп. 2.
Спр. 49. Арк. 344).

Олександра Кошиця в контексті музики ХХ століття» [13]. Ім'я О. Кошиця нині в усіх сучасних вітчизняних енциклопедіях.

Народився 12 вересня 1875 р. в селі Ромашки Канівського повіту Київської губернії в сім'ї священника [30]. Був добре знайомий із племінником Тараса Шевченка Петром, дружив з його сином Григорієм. Закінчив Богуславське духовне училище. Навчався у Київській духовній семінарії, Київській духовній академії, в Музично-драматичній школі Миколи Лисенка.

Отримавши ступінь з богослов'я (1901), деякий час викладав богословський курс у Ставропільській жіночій гімназії та курс лекцій з історії в Учителському інституті. Працював

викладачем у Київській духовній семінарії (жовтень 1904). Однак шлях священника не обрав: любов до музики, української музичної творчості взяла гору і визначила його подальшу долю. Він прийняв запрошення М. Лисенка викладати у Музично-драматичній школі, паралельно диригував у створеному разом з ним хоровому товаристві «Боян» [33, с. 20]. А згодом О. Кошиць вступив туди на композиторський курс Г. Любомирського (1906).

О. Кошиць ще семінаристом почав збирати українські народні пісні на батьківщині Т. Шевченка. Пізніше він як композитор здійснив хорові аранжування найулюбленіших пісень поета: «Ой, і зійди, зійди, ти зіронько та вечірняя», «Ой, з-за гори, з-за крутої», «Сюди гори, туди гори», «Та болять ручки, та болять ніжки», «Ой, з-за гори, з-за лиману...» (про руйнування Січі), «Уже літ як двісті, як козак в неволі».

Саме Музично-драматична школа Миколи Лисенка, заснована цим композитором у 1904 р., перша українська музична школа з українською мовою викладання, організація позалекційної роботи зі студентами (хори, вистави

тощо), особистість корифея, основоположника української класичної музики, відіграли в житті О. Кошиця ключову роль.

Упродовж 1903–1905 рр. за завданням М. Лисенка він збирав і записував українські козацькі пісні на Кубані, чим завоював собі авторитет [33, с. 20]. Результатом етнографічних експедицій О. Кошиця стали десять зошитів, де було записано 500 народних пісень. У ті часи на Кубані панувала українська пісня. На етнографічній виставці, що проходила в цьому регіоні, за своє дослідження отримав золоту медаль.

У цих краях відбулася доленосна зустріч: він заприятелював із майбутнім отаманом УНР, тоді двадцятитрьохрічним Симоном Петлюрою (жив на Кубані з 1902 р., учителював і займався революційною діяльністю), який допомагав впорядковувати архів Кубанського козацтва. Крім того, вивчав «малоросійську» творчість кобзарів, що, по суті, й об'єднало музичні зацікавлення С. Петлюри та О. Кошиця.

У 1908 р. О. Кошицю пропонують очолити студентський хор Київського університету, в репертуарі

Фото рідкісних книг, які висвітлюють творчу спадщину О. Кошиця, що зберігаються у фонді відділу зарубіжної україніки Інституту книгознавства НБУВ.

якого – західноєвропейська класика (з нею виграє Київський конкурс хорів з творами Мендельсона і Райсігера), згодом слов'янські народні та українські пісні. З 1911 р. він веде клас хорового співу в музичному училищі, а пізніше – в консерваторії. А через рік приймає запрошення Миколи Садовського обійняти посаду диригента його театру, де ставить опери та оперети «Утоплена», «Різдвяна ніч», «Енеїда» Миколи Лисенка, «Роксолана» Дениса Січинського, «Сільська честь» П'єтро Масканьї, «Гальку» Станіслава Монюшка, пише музику до п'єс «Дай серцю волю, заведе в неволю» Марка Кропивницького, «Казка старого млина» Спиридона Черкасенка та ін.

У 1916–1917 рр. О. Кошиць був диригентом і головним хормейстером Київського оперного театру, на сцені якого поставив опери «Пан Сотник» Г. Козаченка та «Аскольдова могила» О. Верстовського [33, с. 21]. За проукраїнську діяльність, пропагування українських творів потрапив під нагляд царських жандармів: диригував щорічними Шевченківськими концертами (їх організував М. Лисенко), О. Кошиць виконував хорові поеми «Іван Підкова», «Іван Гус» та «Заповіт» на музику Г. Гладкого у власному аранжуванні.

На 29 грудня 1916 р. припадає знаменита подія в українській музичній культурі: в залі Купецького зібрання (нині – Національна філармонія України) на четвертому щорічному концерті Українських колядок і щедрівок, які традиційно виконував змішаний хор студентів Київського університету й слухачок Вищих жіночих курсів під керівництвом О. Кошиця, уперше прозвучав «Щедрик» в аранжуванні М. Леонтовича.

У січні 1919 р. разом із К. Стеценком за наказом С. Петлюри створив Українську республіканську капелу. Зі спогадів О. Кошиця: «На авдієнції Петлюра, звертаючись до мене, сказав: “За тиждень щоб була зорганізована для закордонної подорожі Капеля...”» [15, с. 9].

То був час, коли йшла українсько-московська війна [28; 39]. У березні 1919 р. Капела під керівництвом Кошиця була відряджена українським урядом для просування національного музичного мистецтва за кордоном. Тобто ініціатором її створення був отаман С. Петлюра, чий передбачуваності не можна не віддати належне. На його думку, боротьба за незалежність має відбуватися не лише вогнепальною зброєю, а й у пресі, у концертних залах і театрах, де формується громадська думка європейців.

«Після розвалу царської імперії Україна стала незалежною. Молода республіка почала відразу якомога завзятіше розвивати всі галузі своєї національної культури. Тож негайно щонайбільшу увагу почали приділяти і народним пісням, адже уряд зрозумів: свою цивілізацію українці найкраще можуть показати зовнішньому світу через пісню. Головнокомандувач українського війська взяв на себе ініціативу організувати Хор Української Республіки, а щоб познайомити світ із багатством українських пісень, залюблений у мистецтво головнокомандувач вирішив дати хором можливість здійснити подорож Європою. У лютому 1919 року хор почав свою роботу, побувавши у Швейцарії, Франції й Бельгії. Зараз цей надзвичайний колектив перебуває у нашій країні. Відбулися концерти в Роттердамі, Гаазі й Амстердамі і очікуються нові виступи... Успіхи хору безсумнівні» («Wereldkroniek» (Роттердам), 26 січня 1920 р.) [33, с. 14].

Отаман не помилився в своєму передбаченні. То було рішення, спрямоване на захист УНР, як засіб захисту українства від росіян, від поглинання чужою культурою. «Визвольні змагання України 1917–1920 років, Українська Народна Республіка, Центральна Рада,

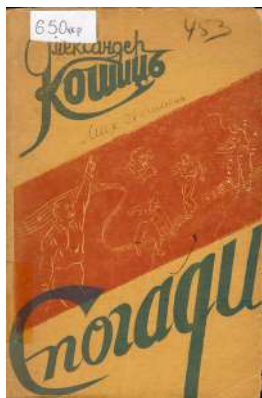
Директорія, їхні провідні постаті – усе це розглядається в Москві як чорна пляма в історії й житті української нації, а накинена українському народові зброєю та підступом більшовицька диктатура як його найбільше досягнення і щастя» [35].

Після падіння УНР музичний колектив більшовики почали відносити до «націоналістичних недобитків, петлюрівців», і О. Кошиць уже не міг повернутися в Україну, хоча деякі члени Капели наважилися на такий крок.

До колективу було відібрано приблизно 80 осіб. У репертуар включили народні пісні, твори М. Леонтовича, М. Лисенка, О. Кошиця.

«Місію Кошиця називали посольством з іншого світу, мистецькою інтервенцією української весни, патріотичною маніфестацією, найкращою візитною карткою України, першим достойним показом української народної пісні перед народами світу, державною інституцією молодої нації, яка повернула собі свободу після тривалого поневолення...» [6].

Успішні виступи українського хору під керуванням О. Кошиця відбито на сторінках десятків закордонних видань. Тур тривав три роки. Втім годі шукати

якусь інформацію про цю яскраву діяльність у радянській пресі. А Капела мала колосальний успіх у США, Аргентині, Уругваї, Бразилії. 5 жовтня 1922 р. ознаменовано значною подією в музичному житті: хор О. Кошиця вперше виконує «Щедрик» М. Леонтовича в Карнегі-холі в Нью-Йорку (Мангеттен), що містить три зали і призначений для виконання класичної та популярної музики.

Американський композитор українського походження Пітер Вілгоускі переклав пісню на англійську мову. Відтоді українського «Щедрика» знають у всьому світі під назвою «Колядка дзвонів» («Carol of the Bells»). Не оминемо увагою припущення, що американський композитор, емігрант з України, Джордж Гершвін (1929) мелодію колискової «Ой ходить сон коло вікон...» (хорова обробка фортепіанної мініатюри Василя Барвінського здійснена О. Кошицем) поклав в основу арії «Summertime» з опери «Порті та Бесс», що згодом стала одним із найпопулярніших джазових стандартів [33; 37].

У 1923–1924 рр. Капела продовжує виконувати свою дипломатичну культурну місію: Канада, Куба, Мексика, Флорида, Каліфорнія, здійснюючи тим самим також один із видів

фольклористичної діяльності українських іммігрантів, пропагуючи народну творчість, свідченням про ефективність чого є, наприклад, випуск у 1933 р. фірмою «Wittmarc'n'son» (Нью-Йорк) мільйонним накладом 42 українських народних пісень з англійським текстом в обробці О. Кошиця [32]. Пізніше високу виконавську майстерність Капели характеризує хоровий диригент й організатор диригентської освіти в діаспорі, композитор, музикознавець, керівник самодіяльного хору Народного Дому у Вінніпезі Павло Маценко [26]; сучасні вітчизняні музикознавці Н. Калущька, Л. Пархоменко, М. Головащенко [8; 13].

Українська капела дала понад 900 концертів і після значного фізичного навантаження та суттєвих фінансових проблем розпалася [13, с. 310–330].

Дипломатичне представництво в образі української пісні було прозорливим рішенням: Капела впродовж десятиліть відстоювала українську національну ідентичність, людську гідність, своєю творчістю доводила світові окремішність України від Росії. То був засіб боротьби за історичну справедливість, протистояння асиміляції українського народу, розчинення його культури в російській.

З 1926 р. О. Кошиць мешкав у Нью-Йорку, де працював у США та Канаді над підготовкою диригентів, писав церковні твори та переробляв народні пісні, керував зведеним хором «Сімка», викладав у Колумбійському університеті [34]. Саме там він разом із П. Маценком започаткував наукове вивчення феномену українського релігійного співу [19; 25; 36].

Творити в галузі церковної музики О. Кошиць почав ще на початку 1920-х років, співпрацював із М. Леонтовичем та К. Стеценком. На той час припадає поява духовно-музичного циклу О. Кошиця – «Літургія св. Іоанна Золотоуста» та десять українських релігійних кантів. «Догмати знаменного розспіву» він створив уже в еміграції.

О. Кошиць не втрачав надії повернутися в Україну. Знав про позитивні, як здавалося несповнятимі у внутрішню ситуацію країни, кроки українізації. Її прискорив червневий пленум ЦК і ЦКК КП(б)У (1926). Наймогутнішим поштовхом українізації було масове українське відродження, кероване українською інтелігенцією [23].

Він сподівався на своє місце в цьому процесі. Однак гра Москви з Україною закінчилася доволі швидко. Дії російського «більшовицького» уряду

спрямувалися на викорінення, знищення націоналістичного коріння не лише на мовному, а й на всіх культурних ділянках. Українізація 1920-х років закінчилася трагічно. Хоча урядом було видано: «Про заходи Ради народних комісарів від 1923 року»; «Про заходи в справі шкільно-виховних і культурно-освітніх установ»; «Декрет РНК УСРР від 27 липня 1923 року» тощо [36, с. 36–57].

Не знав композитор і про зростання розгрому українізації, що підсилив приїзд в Україну П. Постишева, який мав завдання перетворити її на провінцію Росії.

У 1928 р. радянський уряд відмовив О. Кошицю у в'їзді до батьківщини. Його родичі, які мали шляхетське коріння, боячись переслідувань влади, були змушені змінити свої прізвища. Втім ця заборона, власне, врятувала життя композитору. На нього б чекала страшна доля інших українських патріотів, які загинули а сталінських таборах.

1930–1932 рр. – час сталінського колективізаційного погрому українського селянства, мільйони жертв, масового винищення української інтелігенції; репресії в Україні, арешти культурних діячів в Івано-Франківську, Львові, Луцьку, Києві, Тернополі. Більшість арештованих було перевезено поза межі України й розміщено в спеціальних ізоляторах.

З 1941 р. О. Кошиць жив у Канаді: його запросила освітня референтура Українського національного об'єднання (громадська, суспільно-політична організація) керувати хором і викладати на диригентсько-вчительських курсах. У Вінніпезі він упорядкував щоденникові записи «З піснею через світ» [14; 15; 16; 17], працював над репертуаром віршового звукозапису сорока двох українських

народних пісень у власній обробці та ін.

О. Кошиць пішов із життя 21 вересня 1944 р. і похований у колумбарії цвинтаря «Глен-Іден», що неподалік від Вінніпега [7]. На жалобне прощання прийшло близько п'яти тисяч українців. Митець заповідав, щоб його прах був перенесений до України. На жаль, цього досі не виконано.

Особистий і музичний архів О. Кошиця депоновано в Осередку української культури й освіти. У Канаді високо цінують творчу спадщину композитора і диригента. Так, в окремому розділі цього Осередку у Вінніпезі було представлено його пам'ятні речі: посмертну маску, дарунки, відзнаки [3]. У музеї у Вінніпезі також виставлено книги, документи й приватні речі О. Кошиця та ін. [9]. У 1964 р. було порушено питання щодо видання творів талановитого композитора і диригента, пропагандиста народної творчості [41]. На жаль, це слушне побажання досі не реалізоване; не підготовлено й бібліографії його праць, численних матеріалів про нього та про керований ним колектив, що розкидані по десятках газет і журналів.

Про високе шанування О. Кошиця в Канаді свідчить створення хору Молодих українських націоналістів (організатор – Галя Хам, сприяли у цьому провідна канадсько-українська етнографія Тетяня Кошиць – дружина О. Кошиця та композитор Павло Маценко), якому в 1967 р. було надано ім'я О. Кошиця [10].

До 125-ліття від дня народження О. Кошиця в Києві було відкрито єдиний в Україні музей Олександра Кошиця – в приміщенні середньої школи № 296 (12 вересня 2000 р.). На батьківщині композитора в с. Тарасівці споруджено меморіальний знак на честь знаменитого

земляка, а в місцевій школі відкрито музей.

30 листопада 2018 р. у приміщенні Дипломатичної академії ім. Геннадія Удовенка при Міністерстві закордонних справ відбулася урочиста презентація виставкового просвітницького проєкту «Світовий тріумф “Щедрика” – 100 років культурної дипломатії» [11].

Всеукраїнське товариство Леонтовича та Українське Православне Товариство Святого Андрія (США) з нагоди відзначення 150-річчя від дня народження видатного українського композитора запровадили цикл музично-духовних заходів під назвою «Хоровий Собор Олександра Кошиця». У п'яти храмах Києва впродовж кількох місяців різними хорами було виконано п'ять Літургій його авторства. Так, хор Національної опери України під керуванням головного хормейстера Богдана Пліша співав Третю Літургію у Володимирському патріаршому соборі. У зв'язку з цією датою на сторінці Центрального державного архіву громадських об'єднань та україніки (ЦДАГОУ) розміщено документи з фондів архіву О. Кошиця. Зокрема, його лист як голови музичного відділу Міністерства народної освіти Української Народної Республіки до письменниці та громадської діячки Валерії О'Коннор-Вілінської (1918), листи до створеного Союзом українок Америки «Комітету негайної допомоги голодуючій Україні» та його очільниці Неонілі Пелехович (1933–1934), надруковані у часопису «Наше життя» (США) [22]. Частина архіву О. Кошиця зберігається в Музеї української діаспори (м. Київ).

Висновки. Концертна діяльність Українського хору, що є об'єктом культурного значення, – це презентація

української культури, самої України. Могутній виконавський неординарний потенціал Капели та його культури вивчається засобами музикознавства, в музичній фольклористиці, а презентація його діяльності має досліджуватися й засобами геортології, спеціальної історичної дисципліни, в українознавстві. Поки що назвати праці такого плану ми не можемо.

Олександр Кошиць уособлює той тип митця, який поєднав талант, національну свідомість, наукову допитливість і виняткову відданість культурі. Його еміграційна діяльність – приклад того, як культура здатна протистояти політичному безсиллю, як митець може стати голосом народу навіть у вигнанні і як українська пісня здатна торкатися сердець людей будь-якого континенту [4, с. 322].

Крім того, сьогодні необхідно надати досліджувати інтелектуальний простір творчої діяльності О. Кошиця та його колективу крізь призму не лише пропаганди народної культури, дипломатичної культурної місії, аналізу української ментальності (хор складався в основному з непрофесійних артистів), а й концепцію цієї філософії, діяльності, спрямованої на захист незалежності України, відстоювання її окремішності, проти русифікації, історичного процесу, економічний, соціально-політичний і культурний, зміст якого та форми на різних етапах змінювалися. Капела працювала в період, коли про Україну взагалі не чули в багатьох куточках світу, лише як про етнічну частину Росії, а про українців – як про етнічну групу великої імперії. Хор як фактор збереження етнонаціональної ідентичності відіграв важливу роль у консолідації українства,

у справі проти викривлення української історії; за втілення в життя кредо Олександра Кошиця: «Рідна мова, пісня й наука, хай українців єднає!».

У складних історичних обставинах ХХ століття О. Кошиць став культурним амбасадором України, який зміг донести багатство національної хорОВОЇ традиції до найвіддаленіших куточків планети. Перебуваючи поза межами рідної країни, митець зміг не лише зберегти українську музичну традицію, а й інтегрувати її у світовий культурний контекст. Його спадщина є важливим джерелом для розуміння ролі еміграції у формуванні модерної української культури.

ЛІТЕРАТУРА

1. *Агресія Росії проти України: історичні передумови та сучасні виклики*: (колективна монографія) / кер. проекту, упоряд., наук. ред. Гай-Нижник П. П. Київ, 2016. 584 с.
2. Ажнюк, Б. М., Масенко, Л. Т. Історія української культури ХХ – початку ХХІ століть. Київ, 2011. Т. 5. Кн. 1. С. 305–355.
3. Антонович, К. Відкриття осередку культури і освіти у Вінніпегу, [Манітоба]. *Жіночий світ*. 1951. Ч. 11/12. С. 8.
4. Бондарчук, Я. О. Діяльність Олександра Кошиця в еміграції: за матеріалами фонду відділу зарубіжної україніки. *Бібліотека. Наука. Комунікація. Пріоритети сьогодення та перспективи*: матеріали Міжнар. наукової конф., 1–3 жовтня 2025 р.: у 2 т. / відп. ред. О. М. Василенко; НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського, Асоціація б-к України. Київ, 2025. Т. 2. С. 320–323. URL: http://conference.nbuv.gov.ua/up/programs/Proceedings_Conference_VNLU_2025_Vol_2.pdf
5. Бондарчук, Я. О. Еміграційний період творчості Олександра Кошиця. *The IV International scientific and practical conference «Modern technologies and society: impact and*

future challenges», January 26–28, 2026. Sofia, 2026. P. 101–103. URL: <https://eu-conf.com/en/events/modern-technologies-and-society-impact-and-future-challenges/>

6. Боровик, М. Століття українського поселення в Канаді (1891–1991). Монреаль; Оттава, 1991.

7. В 50-річчя смерті видатного диригента Олександра Антоновича Кошиця. *Жіночий світ*. Торонто, 1994. Ч. 9. С. 1.

8. Головащенко, М. Олександр Кошиць і його хор як вісник світової слави української пісні. URL: <http://www.parafia.org.ua/person/koshyts-oleksandr/>

9. Гординський, С. Музей і бібліотека у Вінніпегу. *Північне сяйво*. 1967. Альманах 3. С. 171–173.

10. Гуць, М. Лауреат Шевченківської премії хор ім. Олександра Кошиця. *Народна творчість та етнографія*. 1992. № 3. С. 49–55.

11. Документи з фондів Центрального державного архіву вищих органів влади та управління України. URL: <https://dako.gov.ua/oleksandr-koshyts-ta-yoho-shchedrik/>

12. *З історії українського церковного хорового співу (листи Я. П. Гулака-Артемовського до Олександра Кошиця)*: збірник / упоряд.: о. Юрій Мицик, І. Тарасенко; НАН України, Ін-т укр. археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського, Канадський ін-т укр. студій (Едмонтон). Київ, 2016, 106 с.

13. Калуцька, Н., Пархоменко, Л. Олександр Кошиць: мистецька діяльність у контексті музики ХХ сторіччя. Київ, 2012. 416 с.

14. Кошиць, О. З піснею через світ. Подорож Української Республіканської Капелі / передм. від вид-ва. Вінніпег, 1952. Т. 1. 196 с.

15. Кошиць, О. З піснею через світ. Подорож Української Республіканської Капелі / передм. П. Маценка. 2-ге вид. Вінніпег, 1986. Т. 1. 194 с.

16. Кошиць, О. З піснею через світ: Із «Щоденника» О. Кошиця / П. Маценко (ред.). Вінніпег, 1970. Т. 2. 118 с.

17. Кошиць, О. З піснею через світ: Із

«Щоденника» О. Кошиця. Вінніпег, 1974. Т. 3. 184 с.

18. Кошиць, О. Листи до друга (1904–1931) / упоряд., комент., вступ. ст. і покажч. імен Л. Пархоменко. Київ, 1998. 190 с.

19. Кошиць, О. Співи на службі Божій: Літургії святого отця нашого Івана Золотоустого: на підставі старовинного українського церковного співу. Київ; Ляйпціг, 1922. 49 с.

20. Кулиняк, М. А. Художньо-теоретична спадщина Олександра Кошиця в українській музичній культурі. *Інтеграція науки і освіти: розвиток культурних і креативних індустрій*: збірник матеріалів II Всеукр. науково-практ. конференції, 14 квітня 2023 року. Київ, 2023. С. 183–185.

21. Культурний феномен світового масштабу: Олександр Антонович Кошиць (1875–1944). URL: <https://nibu.kyiv.ua/news/770/>

22. Лист голови музичного відділу Міністерства народної освіти Української Народної Республіки до письменниці та громадської діячки Валерії О'Коннор-Вілінської (1918 р.), а також листи до створеного Союзом українок Америки «Комітету негайної допомоги голодуючій Україні» та його очільниці Неоніли Пелехович (1933–1934), надруковані у часопису «Наше життя» (США). URL: https://www.facebook.com/tsdahou.gov.ua/posts/1183584583803990?ref=embed_post

23. Майстренко, І. Сторінки з історії Комуністичної партії України (VII). *Сучасність*. 1967. Ч. 9 (81). С. 70–85.

24. Марунчак, М. Історія українців Канади. Вінніпег, 1968. Т. 1.

25. Маценко, П. Із української музичної культури. *Жіночий світ*. Вінніпег, 1950. Ч. 1. С. 18.

26. Маценко, П. Українська музика: XI Конгрес українців Канади, 11–14 жовтня 1974. Вінніпег; Манітоба, 1974. С. 189–190.

27. Маценко, П. Українські канти. Вінніпег, 1981. Ч. 43. 22 с.

28. Мірчук, П. Українсько-московська війна 1917–1919. Торонто, 1957.

29. Одарченко, П. Русифікація України і боротьба за рятування української нації. Лондон, 1986. 31 с.
30. Олександр Кошиць: біографічні відомості та творчий доробок видатного композитора та диригента, етнографа, письменника-мемуариста (до 150-річчя від дня народження) / упоряд. В. Л. Гальчинський. URL: <http://www.nbu.gov.ua/node/6942>
31. Пасіонарність в епістолярії Олександра Кошиця. Щоденник / (ідея і концепція вид.: Н. Калуцька; ред., упоряд., передм.: Л. Пархоменко; ред., упоряд. Г. Карась). Івано-Франківськ, 2023. Т. 4.
32. Пеленський, О. Світова концертна подорож Української республіканської капели: спомини учасника. Львів, 1933. 167 с.
33. Пересунько, Тіна. Культурна дипломатія Симона Петлюри: «Щедрик» проти «русского мира». Місія Капели Олександра Кошиця (1919–1924). Київ, 2019. 312 с.
34. Плішка, А. *Український композитор у Канаді – Олександр Кошиць*: матеріали I Міжнар. конф. з канадознавства, 26–28 лютого 2010 р. / ред. кол.: В. Богатирець [та ін.]; Чернівецький нац. ун-т ім. Ю. Федьковича. Чернівці, 2011. С. 270–273.
35. Прокоп, М. Наклеп як засіб політики. *Сучасність*. 1974. Ч. 12 (168). С. 94–103.
36. Релігійні канти та псалми українського народу / аранжував О. Кошиць. Київ; Ляйпціг, [б. р.]. 30 с.
37. *Світовий тріумф «Щедрика» Миколи Леонтовича (до 100-річчя гастролей Української республіканської капели під орудою Олександра Кошиця в Америці)*: матеріали Міжнар. круглого столу, організованого Інститутом мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Т. Рильського НАН України 25 січня 2022 р. (онлайн) / голов. ред. Г. Скрипник, ред.-упоряд. В. Кузик; НАН України, Ін-т мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Т. Рильського. Київ, 2022. 142 с.
38. Українська пісня за кордоном: світова концертна подорож Українського національного хору під проводом Олександра А. Кошиця. (Голос закордонної музичної критики). Париж, 1929. 102 с.
39. Українсько-московська війна 1920 р. / під ред. генерала В. Сальського; документи впорядкував генерал П. Шандрук. Варшава, 1933. Ч. 1: Оперативні документи Штабу Армії Української Народної Республіки.
40. ЦДАВО України. Ф. 3965. Оп. 2. Спр. 49. Арк. 344.
41. Черкаська, П. О. А. Кошиць як фольклорист і новатор хорового мистецтва: у 20-річчя його смерті. *Промінь*. 1964. Ч. 11. С. 9–12.
42. Шевельов, Ю. З історії незаконної війни / упоряд. О. Забужко, Л. Масенко. Київ, 2009. 471 с.
43. Шевельов, Ю. Українізація: радянська політика 1925–1932 років. *Сучасність*. 1983. Ч. 5. С. 36–57.
44. Щербаківський, В. Життя і діяльність Олександра Антоновича Кошиця. Лондон, 1955. 53 с.

REFERENCES

- Hai-Nyzhnyk, P., ed. (2016). *Aggression of Russia against Ukraine: Historical Background and Contemporary Challenges*: Collective Monograph. Kyiv, 584 p. [in Ukr.]
- Azhniuk, B., Masenko, L. (2011). *History of Ukrainian Culture of the 20th and Early 21st Centuries*. Vol. 5, Book 1. Kyiv, pp. 305–355. [in Ukr.]
- Antonovych, K. (1951). Opening of a Cultural and Educational Center in Winnipeg, [Manitoba]. *Zhinochyi svit* (Women's World), (11/12), p. 8. [in Ukr.]
- Bondarchuk, Ya. (2025). Activities of Oleksandr Koshits in Emigration: Based on Materials from the Fund of the Department of Foreign Ukrainian Studies. *Library. Science. Communication. Current Priorities and Prospects*: Materials of the International Scientific Conference, October 1–3, 2025. Vol. 2. Kyiv, pp. 320–323. [online] Available at: http://conference.nbu.gov.ua/up/programs/Proceedings_Conference_VNLU_2025_

Vol_2.pdf [Accessed 4 March 2026]. [in Ukr.]

5. Bondarchuk, Ya. (2026). The Emigration Period of Oleksandr Koshyts's Work. *The IV International Scientific and Practical Conference "Modern Technologies and Society: Impact and Future Challenges"*, January 26–28, 2026. Sofia, Bulgaria, pp. 101–103. [online] Available at: <https://eu-conf.com/en/events/modern-technologies-and-society-impact-and-future-challenges/> [Accessed 4 March 2026]. [in Ukr.]

6. Borovyk, M. (1991). *A Century of Ukrainian Settlement in Canada (1891–1991)*. Montreal; Ottawa. [in Ukr.]

7. On the 50th Anniversary of the Death of the Outstanding Conductor Oleksandr Antonovich Koshyts. *Zhinochy svit* (Women's World), Toronto, (9), p. 1. [in Ukr.]

8. Holovashchenko, M. *Oleksandr Koshyts and his Choir as Heralds of the World Fame of Ukrainian Song*. [online] Available at: <http://www.parafia.org.ua/person/koshyts-oleksandr> [Accessed 4 March 2026]. [in Ukr.]

9. Hordynskyi, S. (1967). Museum and Library in Winnipeg. *Pivnichne siaivo* (Northern Lights), Almanac 3, pp. 171–173. [in Ukr.]

10. Huts, M. (1992). Laureate of the Shevchenko Prize: Oleksandr Koshyts Choir. *Narodna tvorchist ta etnografii* (Folk Art and Ethnography.), (3), pp. 49–55. [in Ukr.]

11. *Documents from the Funds of the Central State Archive of the Highest Authorities and Administrations of Ukraine*. [online]. Available at: <https://dako.gov.ua/олександр-кошиць-та-його-щедрик/> [Accessed 4 March 2026]. [in Ukr.]

12. Mytsyk, Yu., Tarasenko, I., eds. (2016). *From the History of Ukrainian Church Choral Singing (Letters of Ya. P. Hulak-Artemovskiy to Oleksandr Koshyts): A Collection*. NAS of Ukraine, M. S. Hrushevskiy Institute of Ukrainian Archaeography and Source Studies; Canadian Institute of Ukrainian Studies (Edmonton). Kyiv: 106 p. [in Ukr.]

13. Kalutska, N., Parkhomenko, L. (2012). *Oleksandr Koshyts: Artistic Activity in the Context of 20th Century Music*. Kyiv, 416 p. [in Ukr.]

14. Koshyts, O. (1952). *With a Song through the World. The Journey of the Ukrainian Republican Chapel*. Vol. 1. Winnipeg, 196 p. [in Ukr.]

15. Koshyts, O. (1986). *With a Song through the World. The Journey of the Ukrainian Republican Chapel*. Vol. 1, 2nd ed. Winnipeg, 194 p. [in Ukr.]

16. Koshyts, O. (1970). *With a Song through the World: From the "Diary" of O. Koshyts*. Vol. 2. Winnipeg, 118 p. [in Ukr.]

17. Koshyts, O. (1974). *With a Song through the World: From the "Diary" of O. Koshyts*. Vol. 3. Winnipeg, 184 p. [in Ukr.]

18. Koshyts, O. (1998). *Letters to a Friend (1904–1931)*. Kyiv, 190 p. [in Ukr.]

19. Koshyts, O. (1922). *Chants at the Divine Service: Liturgies of our Holy Father John Chrysostom: based on Ancient Ukrainian Church Chant*. Kyiv; Leipzig, 49 p. [in Ukr.]

20. Kulyniak, M. (2023). The Artistic and Theoretical Legacy of Oleksandr Koshyts in Ukrainian Musical Culture. *Integration of Science and Education: Development of Cultural and Creative Industries: Proceedings of the II All-Ukrainian Scientific and Practical Conference, April 14, 2023*. Kyiv, pp. 183–185. [in Ukr.]

21. *Cultural Phenomenon of Global Scale: Oleksandr Antonovich Koshyts (1875–1944)*. [online]. Available at: <https://nibu.kyiv.ua/news/770/> [Accessed 4 March 2026]. [in Ukr.]

22. *A Letter from the Head of the Music Department of the Ministry of Public Education of the Ukrainian People's Republic to the Writer and Social Activist Valeria O'Connor-Vilinska (1918), as well as Letters to the "Committee for Immediate Aid to Famine-Stricken Ukraine," Established by the Union of Ukrainian Women of America, and its chairwoman Neonila Pelekhovych (1933–1934), published in the magazine "Nashe Zhittya" (USA)*. [online]. Available at: https://www.facebook.com/tsdahou.gov.ua/posts/1183584583803990?ref=embed_post [Accessed 4 March 2026]. [in Ukr.]

23. Maistrenko, I. (1967). Pages from the History of the Communist Party of Ukraine

- (VII). *Suchasnist* (Modernity), (9/81), pp. 70–85. [in Ukr.]
24. Marunchak, M. (1968). *The History of Ukrainians in Canada*. Vol. 1. Winnipeg. [in Ukr.]
25. Matsenko, P. (1950). From Ukrainian Musical Culture. *Zhinochyi svit* (Women's World), Winnipeg, (1), p. 18. [in Ukr.]
26. Matsenko, P. (1974). *Ukrainian Music: the 11th Congress of Ukrainians in Canada, October 11–14, 1974*. Winnipeg; Manitoba, pp. 189–190. [in Ukr.]
27. Matsenko, P. (1981). *Ukrainskyi Chants*. Winnipeg: Volyn, 22 p. [in Ukr.]
28. Mirchuk, P. (1957). *The Ukrainian–Moscow War of 1917–1919*. Toronto. [in Ukr.]
29. Odarchenko, P. (1986). *The Russification of Ukraine and the Struggle to Save the Ukrainian Nation*. London, 31 p. [in Ukr.]
30. Halchynskiy, V., comp. *Oleksandr Koshyts: Biographical Details and the Body of Work of the Distinguished Composer and Conductor, Ethnographer and Memoirist (Marking the 150th Anniversary of his Birth)*. [online]. Available at: <http://www.nbu.gov.ua/node/6942> [Accessed 4 March 2026]. [in Ukr.]
31. Kalutska, N., Parkhomenko, L., Karas, H., eds. (2023). *Passion in Oleksandr Koshyts's Correspondence. A Diary*. Vol. 4. Ivano-Frankivsk. [in Ukr.]
32. Pelenskyi, O. (1933). *The Ukrainian Republican Choir's World Concert Tour: Memoirs of a Participant*. Lviv, 167 p. [in Ukr.]
33. Peresunko, T. (2019). *Simon Petliura's Cultural Diplomacy: "Shchedryk" Versus the "Russian World". The Mission of Oleksandr Koshyts's Choir (1919–1924)*. Kyiv, 312 p. [in Ukr.]
34. Plishka, A. (2011). *Ukrainian composer in Canada – Oleksandr Koshyts*. In: V. Bohatyrets et al., eds., *Proceedings of the I International Conference on Canadian Studies, February 26–28, 2010*. Chernivtsi, pp. 270–273. [in Ukr.]
35. Prokop, M. (1974). Slander as a political tool. *Suchasnist* (Modernity), (12/168), pp. 94–103. [in Ukr.]
36. Koshyts, O., arr. *Religious Chants and Psalms of the Ukrainian People*. Kyiv; Leipzig, 30 p. [in Ukr.]
37. Skrypnyk, H., Kuzyk, V., eds. (2022). *The Global Triumph of Mykola Leontovych's "Shchedryk" (Marking the 100th Anniversary of the Ukrainian Republican Choir's Tour of America under the Leadership of Oleksandr Koshyts)*. Proceedings of the International Round Table, 25 January 2022. Kyiv: IMFE im. M. T. Rylskoho, 142 p. [in Ukr.]
38. *Ukrainian Song Abroad: The Ukrainian National Choir's World Concert Tour, Conducted by Oleksandr A. Koshyts. (The Voice of International Music Critics)*. (1929). Paris, 102 p. [in Ukr.]
39. Salskyi, V., ed. (1933). *The Ukrainian–Moscow War of 1920*. Part 1. Warsaw. [in Ukr.]
40. *Central State Archive of Supreme Bodies of Power and Government of Ukraine*. F. 3965. Descr. 2. Case. 49. Page. 344. [in Ukr.]
41. Cherkaska, P. (1964). O. A. Koshyts Koshyts as a Folklorist and Innovator in Choral Art: on the 20th Anniversary of his Death. *Promin*, (11), pp. 9–12. [in Ukr.]
42. Shevelov, Yu. (2009). *From the History of an Unfinished War*. Kyiv, 471 p. [in Ukr.]
43. Shevelov, Yu. (1983). Ukrainisation: Soviet policy, 1925–1932. *Suchasnist* (Modernity), (5), pp. 36–57. [in Ukr.]
44. Shcherbakivskiy, V. (1955). *The Life and Work of Oleksandr Antonovych Koshyts*. London, 53 p. [in Ukr.]

Summary

OLEKSANDR KOSHYTS: CREATIVE ACTIVITY
IN THE CONTEXT OF ADVOCATING HISTORICAL JUSTICE

Yaroslav BONDARCHUK

orcid.org/0009-0006-5057-3837

Candidate of Historical Sciences, research fellow

Head of Foreign Ukrainian Studies Department of the Institute of Book Studies
of the V. I. Vernadsky National Library of Ukraine

email: bondarchukart@gmail.com

The relevance of the research. The creative activity of the outstanding Ukrainian composer, conductor, choirmaster, ethnographer, writer Oleksandr Koshyts is proposed to be considered from a new perspective and to explore the intellectual field of his creativity from the point of view of the contribution of the Ukrainian Folk Choir and its leader O. Koshyts to solving the problem of protecting national identity, national dignity, independence of Ukraine, opposing assimilation and absorption to Russification as one of the means of saving the Ukrainian nation.

The **purpose** is to explore the potential of musical culture diplomacy in spreading information about Ukraine and uniting Ukrainians worldwide.

Conclusions. Oleksandr Koshyts embodies a type of artist who integrated talent, national consciousness, scientific curiosity, and exceptional devotion to culture. His activities in emigration exemplify how culture can withstand political impotence, how an artist can become the voice of a people even in exile, and how Ukrainian song can resonate with hearts across any continent. Furthermore, it is imperative today to continue exploring the intellectual landscape of the creative work of O. Koshyts and his ensemble. This research should encompass not only the promotion of folk culture, the diplomatic cultural mission, and the analysis of the Ukrainian mentality (given that the choir consisted primarily of non-professional performers) but also the conceptual philosophy of their activities aimed at defending Ukraine's independence, asserting its distinctiveness, and opposing Russification throughout a historical process whose economic, socio-political, and cultural content and forms evolved over time. Amidst the complex historical circumstances of the 20th century, O. Koshyts emerged as a cultural ambassador for Ukraine, successfully disseminating the richness of the national choral tradition to the farthest reaches of the globe. While operating beyond the borders of his homeland, the artist not only managed to preserve the Ukrainian musical tradition but also effectively integrated it into the global cultural context. His legacy serves as a vital source for understanding the pivotal role of the diaspora in the formation of modern Ukrainian culture.

Keywords: Oleksandr Antonovych Koshyts, Ukrainian National Chorus, Ukrainian folk songs, national identity.

Отримано редакцією / Received: 05.03.26

Прорецензовано / Revised: 20.03.26

Схвалено до друку / Accepted: 28.04.26